

ЗНАЧЕНИЕ НА ЗНАНИЯТА ПО КЛИНИЧНА ПСИХОЛОГИЯ ЗА ДОБРИ ПРАКТИКИ В КЛИНИЧНАТА СОЦИАЛНА РАБОТА

Силвия Белоева,

докторант, Факултет „Бизнес мениджмънт”, РУ ”Ангел Кънчев”

Кристиан Иванов,

докторант, Юридически факултет, ВСУ ”Черноризец Храбър”,
специализант по „Клинична психология”, МУ-Варна

***Резюме:** Статията разглежда взаимовръзката между клиничната психология и клиничната социална работа, като се набляга на спецификите в знанията на тези две дисциплини и тяхната теоретична и практическа насоченост, както и важността на кооперацията между специалистите от двете области за пълноценното разбиране на личността.*

***Ключови думи:** клинична психология, личност, клинична социална работа, диагностичен подход.*

IMPORTANCE OF KNOWLEDGE IN CLINICAL PSYCHOLOGY FOR GOOD PRACTICES IN CLINICAL SOCIAL WORK.

Silvia Beloeva,

PhD student, Faculty of Business Management, RU "Angel Kanchev"

Kristian Ivanov,

PhD student, Faculty of Law, VFU "Chernorizets Hrabar", specialist in "Clinical Psychology", MU-Varna

***Summary:** The article examines the relationship between clinical psychology and clinical social work, emphasizing the specifics of knowledge of these two disciplines and their theoretical and practical orientation, as well as the importance of cooperation between specialists in both fields for a full understanding of personality.*

***Key words:** clinical psychology, personality, clinical social work, diagnostic approach.*

Клиничната психология е специфичен метод за разглеждане на човешкото поведение, който цели да определи едновременно типичното и индивидуалното у субекта, разглеждан като същество, което трябва да се справи с определена ситуация.[1]

В стремежа си да проникне в смисъла на поведението, клиничната психология анализира личностните (или груповите) конфликти и опитите за решаването им. За целта клиничната психология използва информацията, получена от социалната анкета (данни от обкръжението на субекта),

експериментални техники(тестове за интелигентност, характерологични тестове и др.), наблюдение на поведението, интервюта, данни от биотипологията и психоанализата. След това клиничната психология се опитва да обедини всички събрани сведения в обща, достатъчно структурирана представа за поведението на субекта, да открие мотивациите и дълбокото му значение. На основата на задълбочено изследване на отделни случаи, клиничната психология подхранва надеждите за постигане на достоверно научно обобщение.[7]

На базата на основните познания на общата, еволюционната, социалната и личностната психология, клиничната психология разработва специални патопсихологични познания и методи за профилактика, разкриване и терапия на психичните разстройства, т.е. в по-широк смисъл на аномални начини на поведение и преживяване при човека.[3] Нейният **предмет** са смущенията във връзката човек-околна среда, които страдащият не може да преодолее или компенсира със собствени сили и които увреждат психичното, социалното и физическото му самочувствие, както и неговото здраве. Те представляват аномални развития в продължаващия цял живот социален процес на учене, който може да бъде увреден в резултат на погрешно възпитание, актуални или хронични конфликтни ситуации, неправилен начин на живот, органични дефекти и болести.

Специфичният **подход** на клиничната психология се състои в разкриването на психологическите закономерности при възникването и промяната на невротичното поведение и преживяване. С познанията и методите на психологията, клиничната психология допринася за запазването и възстановяването на здравето, дееспособността и социалната адаптивност на личността., като спомага за разкриването, коригирането, профилактиката и изследването на психичните разстройства. [4]

Клиничната психология се подразделя на четири главни области. *Клиничната психодиагностика* се занимава с невротичното поведение и преживяване, но не в смисъла на медицинската, а на личностовата диагностика, с помощта на стандартизирани методи за самооценка и оценка под формата на оценъчни скали и чрез целенасочени разговори за начини на поведение, съхранени в индивидуалната памет. Целта на клиничната психодиагностика е изследването и описанието на личността на пациента, на нейните нормални и нарушени обективни и субективни връзки с околната среда, както и на възникването им. Тя помага при вземането на решение за педагогически, терапевтични, рехабилитационни мероприятия.[7]

Психологичното лечение за коригиране на психични разстройства се простира от провеждането на педагогически, терапевтични, рехабилитационни и социални мероприятия и консултации по проблемите на възпитанието, професията, брака, половия живот и други въпроси и конфликти от ежедневието до психотерапевтичното въздействие предимно чрез разговорна терапия, поведенчески тренинг или модификация на поведението. Психологичната диагностика и лечение дават възможност за прогноза относно по-нататъшното развитие на личността.

Психопрофилактиката разработва и разпространява указания за опазване на физическото и психическото здраве и влияе върху редица психосоциални променливи, между които индивидуалния начин на живот. С психологически методи тя взема участие в ранното разкриване на групи със смущения в развитието, респективно на застрашени или рисково обременени лица, и подпомага своевременното им стимулиране и профилактично обслужване. *Патопсихологията* изследва формите, психосоциалните и специфичните за личността причини и условия на смущенията в поведението и преживяването като допълнение на

медицинската психопатология. Тя изучава по емпиричен и експериментален път патогенетичните и терапевтично ефективни променливи в околната среда, в личността и поведението на пациента и терапевта в терапевтичния процес. Клиничната психология се интегрира с близките поддисциплини на психологията: педагогическата, съдебната, социалната, трудовата и консултативната. На теоретично равнище тя постоянно се стреми към по-добра обосноваване чрез взаимното проникване на общата психология и психопатология. Всъщност тя е възникнала в отговор на потребността на тези две науки от интеграция, тъй като, от една страна всички методологични проблеми на общата психология важат и за клиничната психология, а от друга – клиничната психология е от особено значение за някои области на методологията. В консултативната психология основно място, заема моделът на личността и нейните годности за добра трансформация и адекватна адаптация. Еволюционно тези адаптивни способности се развиват в късното юношество и са свързани с промяната на нагласите за живот извън добре познатата безопасна среда на семейството и имат огромно значение за формиране на бъдеща способност за оцеляване.[8]

Социалната работа и в частност клиничната социална работа е сложна, разнообразна и донякъде аморфна професия. Разнообразието на задачите, изпълнявани от социалните работници, изисква също толкова разнообразна база знания, принос, към която имат буквално всички социални и поведенчески дисциплини.[7] Тези знания са предназначени да отговарят на задачите на професията и потребностите на клиентите, които тя обслужва. Ето защо, за да се разбере естеството на социалната работа, е необходимо не само да се познават нейните технологии, но също така и функциите на професията. Клиничните социални работници работят най-вече в институциите за психично здраве, както и в други социални и здравни

институции. Наравно с професионалните си умения за социална работа, те са и специалисти по социална терапия (работа с хора, семейства и малки групи). Те притежават и развиват следните знания и умения:

Разбиране на общочовешките потребности на клиентите, независимо от обстановката, в която се намират, и проблема, който представят.

- Познаване на действието на оказващите помощ системи, както и на системите, с които взаимодействат клиентите.
- Познаване на културните различия.
- Познаване на средата с оглед, както на нейното въздействие върху човека, така и на промяната му.
- Познаване на политиката в социалното осигуряване, програмите, ресурсите и начините за използването им.
- Ангажиране със социално слабите.
- Способности за интервенция при различни проблеми, обстановка и клиенти.
- Изследователски умения.[9]

Създаването на професията „клинична социална работа” е свързано с някои тенденции, които остават част от професията. Сред тях са загрижеността за основните потребности за оцеляване на хората, напрежението между консултирането и социалните реформи, загрижеността за семействата и средата на нуждаещите се и конфликтите между събирането на факти, социалния контрол и защитата на клиента. Психосоциалната работа по случай, често се нарича диагностичен подход, защото поставя ударението върху диагнозата. За него е характерна твърде дългата фаза на оценка, по време на която се събират факти за психосоциалната история на клиента. Целта на тези усилия е да се разбере природата и клиничната динамика на личността на клиента. Голямо

внимание се отделя на средата и житейската ситуация – факт, характерен за повечето подходи, съществуващи в психотерапевтичните течения. Имайки предвид тези аспекти не бива да се пренебрегва фактът, че освен диагностичните методи от клиничната психология в диагностиката от клиничния социален работник се изисква и познания в областта на консултирането и психотерапевтичните техники.[6]

Една от спецификите в клиничната социална работа е изготвяне на психосоциална оценка, която се извежда от клиничната психологична оценка. Знанията от областта на клиничната психология допринасят да екзактното извършване и изготвяне на психосоциална оценка на личността, обект на клинично-социално интервениране. По правило екзактно структурираната психосоциална оценка ще допринесе за структуриран и точен план за психосоциални интервенции.[2,5]

Голяма част от специалистите, практикуващи в сферата на клиничната социална работа са убедени, че едни от основните знания важни за извършването на екзактни практики са тези в областта на клиничната психология, не само що се отнася до изготвянето на точни психосоциални оценки, но и до разбирането на различните клинични маркери по отношение на различните соматични и психологични разстройства. Имайки предвид знанията, придобити по време на обучението по клинична социална работа от областта на клиничната психология, клиничните социални работници придобиват устойчив професионален поглед върху развитието, перспективите и възможните начини за психосоциално интервениране на субекти, обект на клиничната социална практика.

Библиография:

1. Ангелова – Барбалова Н., С., Крушкова. Психопатология и диагностика в психиатрията и клиничната психология. Русе, Хелт Консулт Русе ЕООД, ISBN 978-954-92702-4-2, 2013.pp20-25
2. Крушкова С., Г. Данов, Н. Добрева, Наръчник за организиране на психосоциалната дейност в Комплекс за социални услуги за възрастни хора с увреждания. Хелт Консулт Русе ЕООД, ISBN 978-619-7092-06-6, 2018. Рр9-12
3. Крушкова С. Медицинска психология Плевен, МЕДИАТЕХ ESTD Плевен, 2018., ISBN 978-619-207-161-5., pp 8-13
4. Kroushkova S., Bio psychosocial wording of the case in psychiatric clinical practice, Научни трудове, Том 55, серия 8.1, Здравна превенция и социални дейности, SAT-2.114-1-HPSW-09, 2016, стр. 44-47, ISSN 13-332.
5. Крушкова С. Психотерапия в клинична социална работа. Русе, Хелт Консулт Русе ЕООД, ISBN 978-619-7092-04-2, 2015.pp10-18
6. Крушкова С., Защо той/тя прави така?(Теоретични и практически опити в диференциалната и възрастова психодиагностика) Русе, Хелт Консулт, 2016, стр. 200, ISBN 978-619-7092-09-7.pp30-40
7. Novakova D. J., S. Kroushkova, Importance of psychosocial rehabilitation for people with mental disorders, Том 55, серия 8.1, Здравна превенция и социални дейности, SAT-2.114-1-HPSW-10, 2016, стр. 48-51, ISSN 13-332.
8. Иванов, Кр. Психологична практика и себепознание. Работа в терапевтична „Роджърс“ група. 2021г., Електронното списание на Варненски Свободен Университет „Черноризец Храбър“, e-Journal VFU © ВСУ "Черноризец Храбър" ISSN 1313-7514;

9. Петкова П., Кр. Иванов, Психологично консултиране, практическо ръководство I част, Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”, Университетско издателство, 2012, ISBN 978–954–715–560–2pp12-13